

Van burgerinitiatief tot *bruisende ontmoetingsplek*

Het PieterBrueghelHuis in Veghel

Een veilige en vertrouwde plek creëren voor iedereen die op zoek is naar een betekenisvolle invulling van de dag. Dat was twee jaar geleden de uitkomst van gesprekken tussen maatschappelijke organisaties en een aantal inwoners van Veghel (tegenwoordig Meierijstad) over de veranderingen in de zorg. Een en ander resulteerde in een breed gedragen burgerinitiatief voor een inloop- en ontmoetingscentrum in een leegstaand pand aan de rand van Veghel. In mei 2017 opende het PieterBrueghelHuis zijn deuren – en won nog datzelfde jaar de Denkbeeldprijs Dementie, onder andere vanwege de bijdrage die het levert aan een positievere beeldvorming over mensen met dementie. Diewke de Boer ging er op bezoek.

Sinds de opening lopen in het PieterBrueghelHuis wekelijks drie- tot vierhonderd mensen binnen voor koffie en een praatje of om mee te doen aan één van de vele activiteiten die er worden georganiseerd. Deze variëren van koken, yoga en zelf kettingen maken

tot breien, jeu de boules en schilderen. Voor mensen met dementie en hun mantelzorgers is er een wandelgroep, het Atelier Bijzonder Ontmoeten en een maandelijks Alzheimer Café. Leuk natuurlijk, maar wat is er bijzonder aan? Bijzonder is dat alles er gebeurt vanuit de overtuiging dat mensen graag mee willen blijven doen – met of zonder een beperking – en dat ze daartoe dus ook de mogelijkheden moeten krijgen. Het PieterBrueghelHuis is daardoor een plek waar iedereen vanuit eigen kracht en mogelijkheden weer van waarde kan zijn voor anderen en zo (nieuwe) zingeving kan vinden.

VOLDOENING EN TROTS

José de Boer (Alzheimer Nederland, afdeling Oss-Uden-Meierijstad) en *Esther de Bie* (sociaal werker bij ONS Welzijn) zijn vanaf dag één betrokken bij het project. 'In mijn werk kom ik regelmatig mensen tegen die net buiten de boot vallen,' vertelt Esther. 'Enerzijds omdat activiteiten niet aansluiten bij wat ze willen en kunnen, anderzijds omdat er een sociale drempel is om

mee te doen. Daardoor lopen zij een groot risico op eenzaamheid. Bij ons ligt de focus echter niet op wat niet meer kan, maar juist op alles wat nog wél mogelijk is. Je wordt hier geaccepteerd en gewaardeerd, ongeacht eventuele beperkingen.'

In het PieterBrueghelHuis heeft ook het al bestaande Atelier Bijzonder Ontmoeten een vaste plek gekregen. Hier kunnen mensen met dementie of milde cognitieve stoornissen (en mensen met een andere beperking) samen met hun partner of mantelzorger tekenen, schilderen en beeldhouwen. José: 'Hoewel partners of mantelzorgers niet verplicht zijn deel te nemen, leert de ervaring dat zij die dit wél doen hier erg dankbaar voor zijn. Door creatief bezig te zijn met hun naaste realiseren zij zich dat ze samen nog veel plezier kunnen beleven. Bovendien geeft het de deelnemers voldoening.'

Esther kan daarover meepraten: 'Mijn schoonmoeder was pas 62 jaar toen ze de diagnose dementie kreeg. Ze was een groot voorvechtster van openheid. Haar redenering: je krijgt pas de hulp en de ondersteuning die je nodig hebt

als je eerlijk bent over je diagnose. Ik vond het prachtig om te zien hoe trots zij kon zijn op haar schilderijen. Dan ging ze rechtop zitten met de schouders naar achteren en zei ze: "Kijk, dat heb ik gemaakt!" Dat gevoel van voldoening en trots gunnen we iedereen die het PieterBrueghelhuis bezoekt.' Ook José weet waar ze het over heeft. Haar echtgenoot kreeg op jonge leeftijd de ziekte van Alzheimer. 'Mensen met dementie gaan vaak in hun eentje naar de dagbesteding. Daardoor krijg je als mantelzorger toch het gevoel dat je iemand die jou lief is het huis uit stuurt. Het PieterBrueghelhuis kun je samen bezoeken. Je kunt er samen iets ondernemen, maar ook onafhankelijk van elkaar. Een mantelzorger kan bijvoorbeeld in de huiskamer op een bank neerploffen met een goed boek, terwijl zijn of haar naaste naar het atelier gaat of een potje biljard speelt. Het ideale plaatje is om een loungeplek voor mantelzorgers te creëren waar zij even tijd voor zichzelf kunnen nemen

en tussendoor kunnen checken hoe het met hun naaste gaat. Daarmee willen we mantelzorgers helpen beter voor zichzelf te zorgen, zodat ze het thuis kunnen volhouden.'

WEDERKERIGHEID

Hoewel het nog niet eens helemaal af is, heeft het PieterBrueghelhuis volgens Esther al echt een huiselijke sfeer. 'We zien elke dag hoe iedereen hier zijn of haar eigen plek vindt en geniet van de activiteiten die er zijn.' José is het daarmee eens: 'Mensen voelen zich hier welkom, omdat wij een gevoel van warmte en veiligheid bieden. Dat is ook precies wat wij voor ogen hebben: een plek die voelt als thuis. Zo hebben we er bewust voor gekozen koffie en thee gratis aan te bieden. Dat lijkt een kleinigheid, maar gevoelsmatig maakt het een enorm verschil als je niet meteen je portemonnee tevoorschijn hoeft te halen zodra je binnenkomt.' Ook de meeste activiteiten zijn gratis

in het PieterBrueghelhuis, afgezien van bijvoorbeeld een kleine vergoeding voor materiaal. Wel wordt er gewerkt op basis van wederkerigheid. Alleen de beheerder en de coördinatoren zijn betaalde krachten, de rest bestaat uit vrijwilligers. 'Zonder vrijwilligers is het PieterBrueghelhuis niet mogelijk,' vertelt Mirjam Kooistra, één van de coördinatoren. 'Daarom spreken wij iedere bezoeker aan op wat hij of zij voor ons kan betekenen. We beschouwen iedereen die hier komt als potentiële vrijwilliger en verwachten dat mensen in ruil voor meedoen aan de activiteiten iets terugdoen voor het PieterBrueghelhuis.' Wát precies wordt samen met de deelnemer bepaald, maar uiteraard is het altijd iets dat past binnen diens mogelijkheden. En er is veel te doen in het PieterBrueghelhuis. Zo ligt er achter het gebouw een prachtige moestuin en ook zijn er altijd kleine klusjes te doen in het gebouw. Dat is ook vandaag goed te horen. De verbouwing is bijna klaar, maar er wordt nog druk

« De activiteiten in het PieterBrueghelhuis variëren van koken, yoga en zelf kettingen maken tot breien, jeu de boules en schilderen. Daarnaast is er ruimte voor allerlei buitenactiviteiten, zoals werken in de moestuin.

geboord, gezaagd en getimmerd. 'Tachtig procent van al het werk is door vrijwilligers gedaan en ze vinden het jammer dat het bijna af is. En zoals je merkt, vinden ze altijd wel iets om te doen,' lacht Mirjam. 'Het project is vanaf het begin omarmd door de gemeenschap en iedereen heeft de handen uit de mouwen gestoken. Dat maakt dat het PieterBrueghelhuis voelt als iets van ons allemaal. Ik vind het prachtig om te zien dat de vrijwilligers zich zo verantwoordelijk voelen. Bovendien geeft het ook hen een leuke en zinvolle invulling van de dag.'

MAGNEET

De activiteiten worden bewust simpel en laagdrempelig gehouden. Heeft iemand een goed idee voor een activiteit? Dan wordt er gewoon mee gestart. En als na een tijdje blijkt dat er te wei-

nig animo voor is, wordt het op een ander moment weer opgepakt. José: 'Ondertussen leren de deelnemers andere mensen kennen en haken ze aan bij allerlei activiteiten. Het is net een magneet.' Volgens Mirjam is dat precies de kracht van het PieterBrueghelhuis: iedereen wil elkaar helpen. 'Toen we begonnen, dacht men dat het alleen bedoeld was voor mensen met dementie. Maar wij willen juist geen stempel plakken op onze bezoekers. Juist de combinatie van alle verschillende mensen maakt het zo mooi.' In het PieterBrueghelhuis wordt ook een verbinding gelegd tussen jong en oud. Peuters van de kinderopvang komen regelmatig langs om samen met de bezoekers te knutselen, kinderen kunnen er leren breien en wekelijks komen er stagiairs over de vloer voor het koken van een maaltijd. Ook is er

een samenwerking met scholen en het ROC in de omgeving. Zo zijn er elke woensdagmiddag drie leerlingen van het ROC aanwezig in de splinternieuwe beautysalon, waar ze nagels lakken en gezichtsbehandelingen en handmassages verzorgen.

GRATIS LEVENSWIJSHEID

En er is meer. Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld door psychische problemen, kunnen in het PieterBrueghelhuis werkervaring opdoen. Esther: 'Vanuit mijn functie als sociaal werker begeleidde ik een jongeman met een burn-out. Hij wilde graag weer aan de slag. De verbouwing moest toen nog starten, dus ik zei tegen hem dat hij hier wellicht iets kon doen. Hij vond het leuk om te klussen en heeft hier uiteindelijk keihard gewerkt. Dit gaf hem zijn dagstructuur én zijn zelf-

vertrouwen terug en inmiddels heeft hij weer een betaalde baan.' Niet alleen de werkzaamheden, maar ook de interactie met andere bezoekers speelt hierbij een belangrijke rol. José: 'De levenswijshouding is hier gratis af te halen, zeg ik wel eens. De meeste bezoekers hebben een schat aan ervaring die ze graag met anderen delen. Bovendien kun je gebruikmaken van het netwerk van iedereen die hier komt.'

Een ander succesverhaal is dat van de man met psychische problemen die tot een paar maanden geleden zijn huis niet meer uitkwam, omdat hij niet meer mobiel was. Esther: 'De praktijkondersteuner van de huisarts ging maandelijks bij hem langs om zijn bloeddruk te meten en dat eindigde steevast in wat zij een "deurklinkgesprek" noemt: hij hield haar zo lang mogelijk aan de praat omdat hij de rest van de week grotendeels alleen was. We hebben het toen voor elkaar gekregen dat hij een scootmobiel kreeg, waarmee hij zelf naar het PieterBrueghelhuis kan komen. Nu is hij hier drie of vier dagen per week en de praktijkondersteuner vertelde me dat hij laatst tegen haar zei: "Ben je nog lang hier, want ik moet naar het PieterBrueghelhuis." Prachtig toch? Het is mooi om te zien hoe hij hier wordt gewaardeerd en hoe hij in de afgelopen tijd is gegroeid.'

Toch kan niet iedereen zomaar in het PieterBrueghelhuis terecht. Soms is er gewoonweg te veel begeleiding en zorg nodig die de vrijwilligers niet altijd kunnen bieden. 'Omdat we voornamelijk met vrijwilligers werken is het niet altijd haalbaar om iemand met een zware zorgbehoefte de juiste begeleiding te bieden. Het moet wel passend blijven,' aldus José.

DANKBAAR

Het is tijd voor een rondleiding van Mirjam door het prachtige gebouw. Vanuit de knusse huiskamer komen we in het hart van het PieterBrueghelhuis: het restaurant. Aan een tafel bij het raam zitten vijf dames aan de koffie. Ze

zijn hier elke vrijdagochtend voor een uurtje bewegen op muziek. Twee van hen zijn ook gastvrouw. Dit houdt in dat zij bezoekers ontvangen met koffie en thee, rondleidingen verzorgen en allerlei andere klusjes doen. Maar ze zijn er vooral voor de gezelligheid. Anja is niet alleen gastvrouw, maar ook al zes jaar betrokken bij het Atelier Bijzonder Ontmoeten. Wat maakt dit vrijwilligerswerk voor haar zo dankbaar? 'Het is heel vrijblijvend: niks moet, bijna alles mag. Wil je liever een praatje maken in plaats van tekenen of schilderen? Dat kan. Ik vind het mooi om te zien dat dezelfde mensen bijna elke week terugkomen omdat zij dat zelf graag willen. Soms komen deelnemers humeurig binnen en gaan ze met een lach weer naar buiten. Daar doe ik het voor.'

In de open keuken wordt gekookt door Stephanie en Henk. Stephanie doet ervaring op als vrijwilliger en Henk komt elke vrijdagochtend koken. 'Mijn echtgenote beweegt op muziek en ik beweeg achter het fornuis,' grapt hij. 'Ik ga altijd op donderdag naar de voedselbank om spullen te halen en hier bedenken we dan wat voor lekkers we daarvan kunnen maken.' In een werkkamer om de hoek zitten Maurits en Freddy achter de computer. Maurits loopt drie dagen per week stage, Freddy ondersteunt de beheerder en de coördinatoren bij hun dagelijkse werkzaamheden en helpt met de administratie. Beide mannen zijn erg enthousiast over hun werk. 'Het is leuk om te doen en bovendien haal ik er ook nog iets uit voor mezelf,' zegt Freddy. We lopen verder naar het atelier, waar de kleurrijke kunstwerken van deelnemers zijn uitgestald. Even verderop is de bewegingsruimte, waar onder andere les in tai chi, mindfulness en yoga wordt gegeven. In het naaiatelier daar tegenover wordt onder leiding van Benilda en Carola hard gewerkt aan onder meer een carnavalskostuum en een nieuwe broek. Ook is er nog een werkplaats, een serre en

een grote tuin inclusief jeu-de-boulesbaan en moestuin.

LANDELIJK

Tijdens mijn bezoek wordt snel duidelijk dat het PieterBrueghelhuis in sneltrainvaart een begrip aan het worden is in Veghel en omstreken. De grootstewens van José is dat het unieke concept uiteindelijk over heel Nederland wordt uitgerold. 'Door te laten zien dat onze droom haalbaar is, proberen we anderen over de streep te trekken. Zo komen er hopelijk steeds meer plekken waar mensen – met of zonder beperking – op waarde worden geschat en de kans krijgen hun talenten te ontdekken en te benutten.' ♦

TEKST DIEUWKE DE BOER

BEELD PIETERBRUEGHELHUIS

Dieuwke de Boer is freelance-journalist, e-mail: dieuwke@d-taled.nl

WIE BETAALT DAT?

In Nederland ontstaan steeds vaker initiatieven voor ontmoetingsplekken. Dat is natuurlijk prachtig, maar hoe zorg je ervoor dat het ook financieel haalbaar is? De initiatiefgroep voor het PieterBrueghelhuis, bestaande uit vertegenwoordigers van verschillende organisaties op het gebied van zorg, welzijn en onderwijs en een aantal inwoners, ging in gesprek met de gemeente Veghel (inmiddels Meierijstad). Die omarmde het plan en maakte de realisatie van het PieterBrueghelhuis mede mogelijk door inzet van geld vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning. De Veghelse gemeenschap zorgde voor de rest, onder andere door sponsoring en door zelf de handen uit de mouwen te steken.

